

non possent, ut per S. Congr. concil. 24 Julii 1574. »

Idem docet Garcias hoc sane pacto : « S. D. N. Gregor. XIII, ex sententia congregat. declaravit immemorabilem consuetudinem non excusare a residentia in cathedralibus et collegiatis insignibus : in collegiatis autem non insignibus posse excusare, si Ecclesie sunt rurales prorsus destitutæ, aut in quibus nunquam antea supra hominum memoriam solitum esset residere, aut in quibus adeo tenues redditus essent, ut canonicos, aliunde non habentes unde viverent, alere non possent. » Part. III, cap. 2 n. 197.

Sic etiam refertur apud Zamboni tom. II, collect. declarat. S. C. Concil., § 8, num. 4, pag. 141, per sacram congregationem fuisse decisum, collegiatis etiam non insignibus obligationem esse residendi « nisi tamen istæ non insignes collegiatae essent rurales prorsus destitutæ, aut in quibus nunquam antea ultra hominum memoriam solitum esset residere, aut quæ adeo tenuis redditus, etc. »

Ex quibus omnibus luculenter evincitur quod tantum abest ut Auctor erroris vel inconsiderantiæ argui possit, quinimo eundem solidam ac veram, ipsa congregatione Concilii docente, in re de qua agimus, sententiam fuisse assecutum dicamus oportet.

Auctor additionis, ut supra, suam opinionem firmaturus, affert textum instit. ecclesiasticarum Benedicti XIV, quem hic transcribere placet : « Locum esse censuimus, sic in cit. Instit. (quoad chori servitium), pontificio decreto, quod etiam consilio sacrae congregationis editum fuit (in caus. Burg. 1573 t. I, decret., p. 35 a tergo); illudque Fagnanus commemorat; Sanctissimus Dominus ex sententia S. C. concilii declaravit immemorabilem consuetudinem non excusare a residentia in cathedralibus et collegiatis insignibus. In collegiatis autem non insignibus posse excusari, dum tamen sint rurales prorsus destitutæ, et in quibus nunquam antea supra hominum memoriam solitum esset residere, aut quæ adeo tenuis

INSORDESCENS, INSORDESCENTIA.

SUMMARIUM.

1. Insordescens quis dicatur? — 2. Insordescencia quamvis præcipue dicatur ratione excommunicationis, attamen convenit etiam aliis censuris. — 3. Ad effectum docendi de insordescencia alicujus censurati, opus est probare in primis excommunicatum seu censuratum habuisse notitiam excommunicationis seu censurae. — 4. Secundo opus est probare quod sine rationabili causa distulerit post annum petere absolutionem, unde si distulit ex rationabili causa, non censetur insordescens. — 5. Sic eadem ratione non potest dici insordescens, si intra annum petiit, et non obtinuit absolutionem. — 6. Similiter non potest dici insordescens, si per sex menses perseveravit in censura, et deinde obtenta absolutione cum reincidentia post absolutionem reincidit, et permansit in ipsa per alios sex menses. — 7. Nec ad probandam insordescenciam sufficit probare solam perseverantiam per annum in censura, sed est etiam necesse probare animum induratum in contemptum clavium. — 8. Excommunicatus tamen

redditus essent, ut canonicos, aliunde non habentes unde vivant, alere non possent. »

Ubi, ut vides, clausula supra hominum memoriam non disjuncte, et absolute ponitur, sed conjunctim cum ecclesiis ruralibus: adeo ut, secundum litteram textus, ad excludendum a residentia, duo impleri oporteat, nempe ut collegiatae non insignes sint rurales; et ut amplius supra hominum memoriam solitum non sit residere.

At cum Benedictus XIV, modo relatum Gregorii XIII decretum a Fagnano quoque commemorari dicat, absque eo quod hunc, vel saltem typographum aliqua notet censura, ac si ejusmodi decretum quodammodo immutaverit, aut pro et usurpando: nec in alios eximios canonicos, quorum auctoritates supra attulimus, cæteròquin Lambertino notissimos (quique omnes idem decretum, ut apud Fagnanum jacet, producent, eademque cum illo sententiam tenent), minimum quid observet, concludi posse videtur mendum typographicum in Lambertinianas editiones irrepsisse, et pro aut adhibendo. Ex iis porro quæ dicta sunt quisque videt quam minus recte auctor additionum, ut supra, n. 27, et seq. glossam suam, quoad tenuitatem fructuum, ac si clausula et circumstantia hæc ad collegiatas rurales tantum referatur, adjecerit. Cæterum, cum nobis ab Urbe absentibus decretum hocce, prout exaratum est, recognoscendi opportunitas desit; et quod magis est, ob summam qua tantum Pontificem prosequimur venerationem, satius putavimus S. congregationem Concilii consulendam, ab eaque enixis precibus postulavimus ut suum oraculum hac in re edere benigne velit. Cumque fidenter speremus futurum ut præstantissimus cardinalis præfectus aliique eminentissimi purpurati eandem componentes, consueta charitate ac benevolentia vota supplicationesque nostras suscipere velint, responsum quod ardentissime præstolamur, ad calcem hujus tomi IV, in appendice novissimorum S. R. E. congregationum, Concilii, Rituum, etc., decretorum, suo loco, pro materiarum ordine inseremus.

post annum a declaratione citari potest uti suspectus absque ulla monitione. — 9. Insordescens in censura lata in causa hæresis habetur veluti hæreticus ipso jure, et absque alia sententia. — 10. Attamen priusquam publice declaretur hæreticus, citari debet uti se purget. — 11. Insordescens in censura lata ob aliam causam ab hæresi, habetur tanquam leviter suspectus de fide, ac specialiter de potestate clavium in ecclesia; potestque citari ab episcopo ut respondeat quid sentiat de his. Si purgare se noluerit, et permanserit altero anno, fit vehementer suspectus; citatus, nec purgans se, potest ex violenta suspitione declarari hæreticus. — 12. Insordescens in excommunicatione lata in causa criminali habetur pro convicto de eo crimine. Secus vero in causa civili. — 13. Insordescens in censura excommunicationis, vel suspensionis, aut interdicti, per annum, vel ultra an sit privatus ipso jure beneficiis. — 14. Contra excommunicatos non curantes absolutionem, et non obstante excommunicatione celebrantes procedit ordinarius, et quandoque

S. Officium committit informationes. — 15. Præcipitur vicario generali ut excommunicatos renuentes restituere ablatum ab ecclesiis aggravet, et reaggravet, et finito anno declaret insordescentes. — 16. Insordescenti in excommunicatione per annum,

(1. Insordescens dicitur ille qui animo pertinaci et obdurato, seu in contemptum clavium, quia scilicet noluit obedire, seu se subijcere clavibus, perseverat in censura per annum: C. Cum bonæ memoriæ 8, de ætate et qualitate; C. Cum contumacia 7, de hæreticis in 6, et concil. Trid. sess. 25 de Reformat., c. 3, ibi: « Obdurato animo censuris annexus in illis insorduerit. » (2. Insordescencia, quamvis præcipue dicatur ratione excommunicationis, attamen convenit etiam aliis censuris: argum. cit. text. Concilii Tridentini, ubi dicitur: Censuris annexus, et cit. cap. Cum bonæ memoriæ, ubi est sermo de insordescente per annum in censura suspensionis.

(3. Ad effectum docendi de insordescencia alicujus censurati, opus est probare in primis excommunicatum seu censuratum habuisse notitiam excommunicationis seu censurae: Riciull. de jure personar. extra gremium Eccles. existent., l. iv, c. 8, n. 4; Barbosa in Concil. Trid. sess. 25, de Reformat. cap. 3, num. 34, et communis aliorum. Requiritur enim ad insordescenciam animus obduratus, et contemptus clavium, qui non supponitur in ignorantia censuram: arg. cit., c. Cum bonæ memoriæ, cit. c. Cum contumacia, et concil. Trid. loc. cit. (4. Secundo, opus est probare quod sine rationabili causa distulerit post annum petere absolutionem; unde, si distulit ex rationabili causa, v. g., quia absens, quia impeditus, et hujusmodi, non censetur insordescens, ex defectu animi indurati et contemptus clavium propter citata jura. (5. Sic eadem ratione non potest dici insordescens, si intra annum petiit, et non obtinuit absolutionem: Riciull. loc. cit., n. 5 et 9; Barbosa loc. c., n. 33, et communis aliorum. (6. Similiter non potest dici insordescens, si per sex menses perseveravit in censura, et deinceps obtenta absolutione cum reincidentia, post absolutionem reincidit, et permansit in ipsa per alios sex menses. Tempora enim in hac materia non conjunguntur, cum ad contrahendam insordescenciam requiratur perseverantia continua unius integri et ininterrupti anni in censura arg. citatis Juribus; Barbosa loc. c., n. 37; Navarr. consil. 7, n. 3, de Hæreticis; Monacell. tom. III, tit. 3, formul. 3, n. 12; Seraphin. decis. 1285, n. 5, et alii communiter, cum Rota in Oscan. Archidiaconatus 15 Maii 1603, coram card. Lancellotto impressa per Farinac., tom. II, consil. decis. 196, num. 5; et refert Riciull. loc. cit., cap. 8, num. 3.

(7. Nec ad probandam insordescenciam sufficit probare solam perseverantiam per annum in censura, sed est etiam necesse probare animum induratum in contemptum clavium: cit. cap. Cum bonæ memoriæ, cit. cap. Cum contumacia, et concil. Trid. loc. cit.; Rota in d. Oscan. coram card. Lancel-

etiamsi in articulo mortis fuerit absolutus, potest ecclesiastica sepultura denegari, et sepeliri in loco profano. — 17. De insordescencia remissive. Subnectuntur additiones ex aliena manu a n. 18 ad n. 25.

lotto; Pignatell. tom. VII, consult. 18, num. 9, et communis aliorum. (8. Excommunicatus tamen post annum a declaratione citari potest uti suspectus absque alia monitione: ex sacra congregatione Concil. 22 Maii 1586, apud Pignatell. loc. c., n. 9.

(9. Insordescens in censura lata in causa hæresis habetur veluti hæreticus ipso jure et absque alia sententia: Authent. Gazaros, Cod. de hæreticis, cap. Excommunicamus ex de hæreticis, ubi glossa verb. Condemnetur; Hostiens., n. 7 et 8; Abbas n. 11, ibi; Soccin. n. 24; Butrius n. 17; Joann. Andr. n. 4; Ancharan n. 4; Anan. n. 6, et communis aliorum cum Pignatell. tom. VII, consult. 18, n. 5, et tom. VIII, consult. 134, n. 1 et sequent. (10. Attamen priusquam publice declaretur hæreticus, citari debet ut se purget: Pignatell. tom. VII, consult. 18, n. 8, et tom. VIII, consult. 134, n. 2; Pegna, part. III, com. 46, vers. Adveniente; Chartar. de execut. sentent. cap. 15, num. 278; Sanctarell. de Hæresi, cap. 4, dub. 5, conclus. 1; Farinac. de Hæresi, quæst. 191, num. 17; La Croix lib. VII, n. 188, et alii passim.

(11. Insordescens in censura lata ob aliam causam ab hæresi habetur tanquam leviter suspectus de fide, ac specialiter de potestate clavium in Ecclesia, potestque citari ab episcopo ut respondeat quid sentiat de his. Si purgare se noluerit, et permanserit altero anno, fit vehementer suspectus; et citatus, nec purgans se, potest ex violenta suspitione declarari hæreticus. Pignatell., tom. VII, consult. 18, a num. 2 ad 4, cum multis aliis ibi allegatis, Gonzalez. in Regul. 8, Cancellar. gloss. 15, num. 108; Pegna part. I director. quæst. 47, num. 7 et 8; La Croix loc. cit., num. 289, arg. cap. Excommunicamus ex cap. Cum contumacia 7, de hæreticis in 6, et concil. Trid. sess. 25, de Reformat. cap. 3, in fine, ubi sic habet: « Excommunicatus quicumque, si post legitimas monitiones non resipuerit... Sed si obdurato animo censuris annexus in illis per annum insorduerit, etiam contra eum, tanquam de hæresi suspectum, procedi possit. »

(12. Insordescens in excommunicatione lata in causa criminali habetur pro convicto de eo crimine: Farinac. lib. I, quæst. 18, num. 39; Gonzalez in regul. 8, cancellar. glos. 15, num. 106 et 108, cum aliis ibi allegatis; Pignatell. tom. VII, d. consult. 18, num. 18; La Croix loc. cit., num. 290, et alii. Secus vero in causa civili secundum veriore, ut Gonzal. loc. c. Pignatell. loc. c.; La Croix loc. c., quamvis alii contrarium teneant, ut Salzed. ad Diaz, cap. 110, num. 4, vel cap. 118, num. 4, in nova editione.

(13. Insordescens in censura excommunicationis, vel suspensionis, vel interdicti per annum, vel ultra, secundum aliquos

doctores est privatus ipso jure beneficiis. Ita Menochius de arbitr., casu 416, n. 52. At optime ex Rotæ decisionibus Theodosius Rubeus in singular. Rotæ, tom. II; part. III, sub. verb. *Menochius* § 1, pag. 20, sic distinguit: Aut excommunicatio, seu alia censura lata fuit propter crimen quod ipso jure privat clericum beneficio, et tunc per insordescientiam habetur pro confesso, et censetur ipso jure privatus. Aut excommunicatio, seu alia censura lata fuit ob crimen propter quod non est privatus beneficiis ipso jure, sed venit per sententiam privandus, et tunc poterit post contractam insordescientiam privari. Aut crimen est tale propter quod nullo modo potest imponi pœna privationis, puta ad debitum civile pensionis, et tunc nunquam ob insordescientiam imponetur pœna privationis, sed alia arbitraria. Hæc apud Barbosam loc. c., n. 38.

(14. Contra excommunicatos non curantes absolutionem, et, non obstante excommunicatione, celebrantes, procedit ordinarius; nam sic resolutum fuisse die 26 Maii 1609, et 1631, et 1632, refert Pignatell. tom. VII, d. consult. 18, num. 15, ubi subjungit quod quandoque S. Officium commisit informationes, ut in litteris patriarchæ Aquileiæ sub 15 Jun. 1591, (15. præcipitur vicario generali, ut excommunicatos renuentes restituere ablatum ab ecclesiis aggravet et reaggravet, et finito anno declaret insordescentes: sacr. congr. Immun. 12 Febr. 1647, lib. 4, decret. Paul., pag. 4.

(16. Insordescenti in excommunicatione per annum, etiamsi in articulo mortis fuerit absolutus, potest ecclesiastica sepultura denegari, et sepeliri in loco profano: Genuens. in præxi cap. 7, in addit.; Pignatell. cit. consult. 18, num. 13; La Croix loc. cit. num. 292, et alii passim. (17. Plura alia de insordescensibus in censuris vide apud Pignatell. tom. VII, consult. 18, et tom. VIII, consult. 134, Barbosam loc. c.; Monacell. loc. c. 80, et alios.

ADDITIONES EX ALIENA MANU.

(18. De anno insordescentiæ libet aliqua adnotare. Hic annus numerandus est non a die incursæ excommunicationis, si ageretur de excommunicato a jure, sed a die quo fuit vel excommunicatus vel declaratus excommunicatus, cum ex illa die incipiat rumor contumaciæ et contemptus clavium Ecclesiæ: Sanctarell. de hæres., cap. 4, n. 6; Caren. de Offic. S. Inquisit. part. II, tit. 8, n. 5.

(19. Non ignoro esse qui limitant id in casu notorii: annumque tunc tenent incipere a die notoriæ excommunicationis incursæ; Alber. in Rubric. de Hæret. in 6, quæst. 13, n. 35; Farinac. de Hæres. qu. 191, n. 26. At confutant hanc opinionem Passerin. in cap. *Cum contumacia*, n. 12, de Hæretic. in 6; Del Bene de Offic. S. Inquisitionis, dub. 211, sect. 1, n. 4. Et non immerito. Habetur enim in cap. *Cum*

contumacia... de Hæretic., n. 6. « Excommunicationis vinculo per vos fuerit innodatus. » (20. Hæc autem verba important excommunicationem ab homine per sententiam latam, aut saltem declarantem: « Neque in his (ita recte ait Passerin. ubi supra) potest habere locum notorium, neque enim sufficere potest notorium puri facti, quia necesse est quod in judicio constet, et de excommunicatione, et de persistentia in illa; et sic requiritur notorium juris quod habetur per iudicis pronuntiationem, per quam pronuntiet susceptum excommunicatum, et postea in excommunicatione pertinacem. Incipit ergo hic annus a die latæ vel declaratæ excommunicationis facta per iudicem. »

(21. Debet itidem hic annus esse integer et continuus, cap. *Cum contumacia*, de Hæretic. in 6. Quæri propterea solet an habeatur hic annus integer et continuus, ubi quis plurium annorum spatio persistit in excommunicatione, sed in unoquoque anno obtinuit absolutionem cum reincidentia? (22. Negant Carena de Offic. de Inquisitionibus, part. II, tit. 8, n. 3, ubi ex cardinal. Bellarmino, quod sacra congregatio Concilii interpres declaravit non posse procedi contra illum qui excommunicatus ab auditore cameræ, per triennium in excommunicatione persistit; ita tamen ut in unoquoque anno in festo Paschatis ab eodem auditore cameræ absolutionem cum reincidentia obtinerit: Del Bene eod. tract., dub. 211, sect. 1, n. 6, et 24, probeque monent quod in subjecta materia haud conjunguntur tempora.

(23. Major dubitatio est an habeatur hic annus integer et continuus, si intra ipsum excommunicatus in foro conscientie absolvatur. Haberi de juris rigore ex ratione illa quod absolutio in foro interno non suffragatur in foro externo; non haberi vero de æquitate, cessante tamen partis oppositione, censet Carena de offic. S. Inquisitionis; part. II, tit. 8, n. 26. (24. At indistincte non haberi alii tenent. « Sed cum verum sit (sic opportune inquit Passerin. in 6 cap. *Cum contumacia*, de Hæretic. in 6) quod absolutio in foro conscientie directe non juvat in foro externo, nec liberat a pœnis externi fori, indirecte tamen auferendo materiam super qua fundantur pœnæ, potest a pœna liberare; quia ablato sufficienter delicto etiam in futurum, et ut non duret, et ut non perficiatur, non remanet unde infligatur pœna, cessante etiam in foro externo delicto. Cum igitur, in proposito nostro non debeatur: nisi pertinaciæ duranti per annum, si tollitur pertinaciæ, tollitur pœna. Non potest vero dici pertinax in persistendo in excommunicatione ille qui absolutionem petiit in foro conscientie, et obtinuit, et de hoc in foro externo constat. Et eo magis, quia quod iste non obtineat absolutionem ab excommunicatione in foro externo, non potest tribui pertinaciæ et contemptui clavium, sed alicui alteri causæ, ex qua pro jure suo tuendo impeditur ne statim in foro

externo absolvi possit. In hoc enim negotio quamlibet causam, etiam injustam, excusare pertinaciæ dixit idem Carena, etc. Et eo magis quod qui velit esse pertinax contra iudicem in foro externo, et claves Ecclesiæ contemnere, non est dignus ut absolvatur in foro conscientie. »

(25. De eo etiam disputari solet an habeatur hic annus integer et continuus, si intra ipsum obtinuit excommunicatus rescriptum cum clausula: *Te absolventes*. At haberi tenent Passerin. in cap. *Cum contumacia*, n. 14, de Hæretic. in 6; Carena de Offic. S. Inquisitionis, p. I, tit. 8, n. 35; tum quia illa absolutio datur tantum ut rescriptum non sit nullum: tum quia dicta absolutio de s'yo datur etiam non concurrente pœnitentia,

INSTITUTIO SEU INSTITUERE IN BENEFICIIS.

SUMMARIUM.

1. Institutio, seu instituere dupliciter in jure accipitur, late scilicet, seu pro quocunque provisionis modo, et proprie, seu specialiter. — 2. Institutio late accipitur quid comprehendat et importet. — 3. Institutio specialiter accepta quid importet seu comprehendat. — 4. Institutio proprie et specialiter accepta valde differt a collatione et præsentatione. — 5. Præsentatio proprie quid sit, et quando fiat. — 6. Collatio proprie quid sit, et quando fiat. — 7. Institutio proprie quid sit, et quando fiat. — 8. Institutio est triplex, scilicet *Collativa*, *Auctorizabilis*, et *Corporalis*. — 9. Institutio collativa quæ sit. — 10. Institutio auctorizabilis quæ sit. — 11. Institutio corporalis quæ sit. — 12. Institutio collativa, de jure pertinet ad episcopum loci in quo situm est beneficium. — 13. Etiam vicarius generalis episcopi potest instituere in beneficiis præsentatos a patronis. — 14. Etiam capitulum, seu vicarius capitularis, sede vacante. — 15. Prælati inferioribus non competit de jure communi potestas instituendi in beneficiis præsentatos a patronis. — 16. Potest tamen ipsis competere ex aliquo jure speciali, v. g., ex privilegio, fundatione, consuetudine, aut præscriptione legitime completa. — 17. Ostenditur posse eis competere ex privilegio seu speciali concessione. — 18. Ostenditur posse eis competere ex fundatione, saltem ante concilium Tridentinum facta. — 19. Non sic autem ex fundatione facta post Tridentinum. — 20. Ostenditur posse eis competere ex consuetudine. — 21. Ostenditur posse eis competere ex præscriptione legitime completa. — 22. Prælati inferioribus, etiam regularibus, competit jus instituendi in ecclesiis sibi pleno jure, id est in spiritualibus et temporalibus subjectis. — 23. Laici, quicumque sint, nullo modo possunt proprie instituere clericum in aliquo beneficio. — 24. Institutio auctorizabilis, de jure communi, pertinet ad episcopum solum privative ad prælatos inferiores. — 25. Secus autem, si prælati inferiores habeant jurisdictionem quasi episcopalem in clerum, et populum privative ad

(1. Institutio, seu instituere in beneficiis, dupliciter in jure accipitur, scilicet late, seu pro quocunque provisionis modo; et proprie, seu specialiter: *Communis*. (2. Institutio late accepta comprehendit sub se quamlibet provisionem canonicam, seu modum legitime acquirendi beneficium ecclesiasticum, sive talis canonica provisio fiat per *electionem* rite celebratam et confirmatam, sive per *postulationem* a Papa admissam, sive per *nominationem* seu *præsentationem* factam a patrono cum institutione secuta, sive per

adeoque haud potest operari ut desit pertinaciæ; tum demum quia dicta absolutio non tollit excommunicationem, sed solum impedimentum proveniens ab illa excommunicatione suspendit, donec gratia suum sortiatur effectum.

Limitat autem hanc opinionem Del Bene de Offic. S. Inquisitionis, dub. 211, sect. 7, n. 2, in casu in quo Papa scivisset eum per annum in excommunicatione perstitisse. Sed neque huic limitationi locum esse posse propter mox allatas rationes firmat Passerin. loco proxime citat.

Insordescientia quomodo sit probanda, ut contra insordescens in excommunicatione possit procedi, expendunt post alios Pignatell. consultat. canon 18, n. 9, tom. VII; Rot. in recent. decis. 132, n. 7, part. I.

episcopum. — 26. Institutio auctorizabilis non potest competere, neque vi consuetudinis seu præscriptionis, prælati inferioribus non habentibus proprium territorium privative ad episcopum. — 27. Institutio corporalis de jure communi spectat ad archidiaconum. — 28. Secus autem ex consuetudine. — 29. Is ad quem spectat collatio beneficii non potest seipsum instituere. — 30. Imo is ad quem spectat collatio beneficii nec ab alio a se delegato potest institui. — 31. In beneficiis ecclesiasticis non possunt institui laici, sed soli clerici. — 32. Clerici possunt institui in beneficiis certum ordinem sacrum requirentibus, licet istum nondum habeant, dummodo intra tempus a jure statutum possint ad requisitum sacrum ordinem promoveri, et alias sint idonei. — 33. Tempus institutionis presentatorum faciendæ in beneficiis non reperitur a jure præfixum et determinatum, dummodo non diu differatur. — 34. Si autem habens potestatem instituendi præsentatos sit negligens, aut plus æquo differat, seu penitus recuset instituere, tunc recurrendum est ad superiorem, qui ei præfigat certum tempus ad instituendum; quo elapso, poterit ipse supplere, vel compellendo, vel instituendo. — 35. Ritus seu modi realiter et corporaliter instituendi seu investiendi in beneficiis, ex quo sunt varii pro diversitate locorum, observandi juxta antiquas laudabiles consuetudines cujuslibet loci. — 36. Institutus quoad titulum in beneficio, quamvis non possit ejus possessionem capere propria et sola sua auctoritate, accedente tamen consensu seu licentia legitimi superioris volentis tradere possessionem corporalem, potest eam capere, nullo alio eum introducente in ipsam. — 37. Institutus potest gratificari quando duo ab eodem patrono laico præsentati sunt æque digni. — 38. Quando plures patroni diversos æquali numero suffragiorum præsentant, si moniti nolint consentire in unum, et episcopus neutrum ex præsentatis possit instituere absque atroci scandalo facti, tunc potest gratificari uni, et tertium aliquem eligere. — 39. Institutio potest fieri extra diocesim et territorium instituentis. — 40. Subnectuntur addit. ex aliena manu usque ad n. 45.

collationem liberam beneficii factam a legitimo superiore, absque prævia capitulari electione vel alterius præsentatione, sive per *resignationem*, sive per *permutationem*, sive per *translationem* auctoritate legitimi superioris factam: argum. cap. *In litteris* 5, de restit. spoliator.; cap. *Non amplius* 1, cap. *Auctoritate* 4, cap. *Ad decorem* 5, et cap. *Cum venisset* 6, de Institutionibus, et cap. *Beneficium* 1, de Regulis Juris in 6. Vide verb. *Beneficia*, art. 3. (3. Institutio proprie seu specialiter accepta comprehendit solum-